

LANDMÅLERLIV 1955-58

Af Ole Timmer, Dronningmølle, marts 2011.

Det blev en voldsom omvæltning i hans tilværelse, da han blev optaget som korttegner - og landmålerelev sammen med 11 andre, der kom fra hele landet. Der var flere jyder, sindige folk, og pludselig opdagede han, at han blev set på som den lidt skæve udisciplinerede københavnerv, der kaldte på smilet. Den rolle befandt han sig meget godt i til afveksling for den noget påtagede mere barske skoleelev mellem de skrappe rødder fra Nordvest - kvarteret. Han var nu både i lære som korttegner og landmåler, og fik løn for det. De målte og tegnede Dyrehaven op for et hundrede tyvende gang * fandt mange golfkugler og var ved at blive indfanget i drabelige kampe mellem brunstige kronhjorte om efteråret.

Senere kom de på såkaldt udkommando, hvor de skulle rette Danmarkskortet til så det passede til udviklingen. Nye bygninger, beplantning, veje, kontrol af stednavne. Først på Sjælland senere i det mørke Jylland. For ham var Jylland mark den gang.

Deres første revision af landkortet, de såkaldte målebordsblade, i Jylland var på Troldhede egnen. Der var to hoteller i byen ved jernbanen. Det ene var et afholdshotel. Det var ikke just lystigt, på det andet hotel var Bror Kalles Kapel indlogeret. De var på turné og vel nok Danmarks mest kendte folkelige underholdningsorkester. De var ikke kedelige. Her boede han også. Kollegerne fra det andet hotel kom på besøg af mangel af bedre. En anden lystig københavnerv foreslog, at man skiftede til nyt tøj hver gang, der ankom et tog fra Herning eller Tarm, for det var den underholdning byen bød på, efter at Bror Kalle var dampet af med sit kapel.

Udstyret med en cykel med metertæller, et blåtryk af en del af målebordsbladet, der skulle revideres, en bunke luftfotografier over egnen, der var tildelt ham, en kasse med kort, tegnerrekvisitter og en stor kuffert med personlige ejendele, skulle han bare gå i gang. Når afstanden blev lidt vel lang fra hotellet, rykkede han ind hos lokale folk, og der åbnede sig atter en helt ny verden for ham. Han var ellers meget alene med sit arbejde. Kollegaerne arbejdede i nabo områderne. En ældre uddannet kollega kom af og til på besøg for at kontrollere arbejdet, ellers så han kun de andre, når de skulle afstemme grænserne mellem kortene, og når de evt. holdt weekend sammen.

Man var meget stedbundet i de dage. Han følte ensomheden mellem brune lyngbakker med en enlig krage, der hilste ham med en skratten i stille flugt over hovedet på ham, eller dykkende opskræmte viber, terner og måger i fugtige engarealer og moser med forladte tørveskær, som skulle med på kortet. Nysgerrige kvier, der var på græs hele sommeren, fulgte ham undertiden i en lang række på deres græsgange ved et 'Mob. De savnede som han selskab. Tog han sig et hvil i solen i en beplantning mellem gyvelbuske og bævreasp, kunne han høre en guldspurvs vemodige spinkle klokkestemme, der mere end noget andet understregede ensomheden. Ikke et menneske i miles omkreds.

**Måleinstrumentet var en kikkertlinial "Universaldiopter model 1938" - samme årgang som han selv var, og med den tilføjelse "med alt overflødig gode bortskaffet". Det fandt han var en god leveregel!*

Det første private sted, han boede, var hos et barnløst ungt landmandspar på en Ord ved kirken i Nørre Vium. Gården havde et ret stort jordtilliggende som gjorde, at de havde ansat en karl og en dreng. Drengen Bent gik kun i skole fire timer hver anden dag, så han var en effektiv hjælp i marken. Konen var både i marken for at luge roer, passede huset og var i køkkenet for at tilberede måltiderne, der for ham og de andre mest bestod af en stor portion kogte kartofler, persillesovs og et hårdt stegt stykke flæsk. Som forret eller efterret fik de "syre" med tvebakker, som det hed, et returprodukt af syrnet mælk fra mejeriet. Konens hårde arbejdsindsats krævede behandling en gang om ugen for smerter i ryggen hos "den kloge mand" i Ringkøbing.

Når han havde fri, lå han ofte med en bog ved bredden af Vorgod A ved en slyngning. Skyerne spejlede sig i det klare roligt flydende vand med bølgende søgræs. Han fik ikke læst så meget, men fortabte sig i betragtning af vandtægerne på vandoverfladen og lærken, der slog sine triller under de drivende skyer. Han kunne godt føle sig som Jeppe Aakjars Ole, der sad på en knold og sang. Han sad ikke på en knold og sang, men tænkte på verselinjerne: "Lyngen suset og skyen gled, udflugtslængsler i hjertet sved."

Der var et naturfænomen, som gjorde ham nysgerrig, det var efterladte brunkulslejer fra krigens tid. Store sandbanker og dybe huller med vand, søer uden vegetation. De skulle med på kortet. Man skulle være forsigtig, når man gik frem mod kanten af skranten. Der var ingen kære mor i miles omkreds, hvis man tog turen ned i vandet.

Senere boede han på en gård ved Najbjerg hos en familie med fem børn, hvoraf de fire arbejdede med i bedriften. Laden var næsten torn, så de mange katte havde svært ved at finde mus. Det var første gang, han så en gammel mager hunkat æde en tør rugbrødsskive, der blev kastet hen til den, da den tiggede ved spisebordet.

Om søndagen blev der ikke arbejdet, så der var tid til at underholde den logerende fra København. Indendørs deltog han i en selskabsleg, "Den sorte Kunst", som et par af de ældste børn kendte, og som de yngre uvidende måbede over. Den næstældste bror skulle gætte, hvad det var for en genstand i stuen, som de andre blev enige om, og måtte gå udenfor et øjeblik, mens man besluttede sig. Som logerende æresgæst fik han selv lov at vælge genstanden. Han valgte sofapuden. Den næstældste bror kom ind igen og fik spørgsmålet af storebroderen, om det var lampen. "Nej!", blev der svaret. Sådan fortsatte det med nej en tid, indtil spørgsmålet var, om det var sofapuden. "Ja, blev der svaret, og det var jo korrekt. Alle var duperet indtil den logerende blev indviet. Det foregåede spørgsmål havde været, om det var den sorte kontakt ved døren, hvilket var blevet besvaret med et nej. Hemmeligheden var, at det rigtige svar var det, der kom på et spørgsmål efter et spørgsmål om noget, der var sort. Det vidste både spørger og svarer i forvejen, og selskabslegen hed jo også "Den sorte Kunst." Han morede sig med de andre, men tænkte inderst inde, at det var en lidt enfoldig underholdning. Man kunne jo her snyde på så mange måder, men det var åbenbart overset. Der rådede en vis naivitet, men det var jo også folk, der levede meget isoleret fra det barske byliv. De kendte jo ikke, som han gjorde det, til storbyens fordærv. De var vant til at gå i den bløde muld med langsomme fjedrende skridt. Kom de af vanvare til byen, fik de ømme knæ og fødder af de hårde fortovsfliser. Det var før fjernsynet og den øgede motorisering og udvikling udlignede forskellene mellem land og by.

Inden han drog videre, blev han inviteret på en køretur med hele familien til Laugesens Have. Laugesen var en lokal mand, der havde anlagt en blomstrende have, der var et særsyn på de magre jorde i Midt- og Vestjylland. En ældre traktor blev kørt frem, en ladvogn med gummihjul spændt på og tre planker sømmet på tværs på overkanten af ladets sider, hele familien og æresgæsten anbragt på plankerne og bondemanden på traktoren. Af

sted det gik, og alle var glade. Det blev en tur, han huskede. Glæder behøver ikke være luksus.

Det kunne dog blive endnu mere beskedent. Han rykkede længere vestpå til Helmosedal. Navnet havde ikke med mose at skaffe, men kom af ordet helmus, en hovedløs hest, som sagnet fortalte, skulle opholde sig under en bro ved åen, og her skulle man passe på. Området havde været lynghede for få år siden, men var nu opdyrket af husmænd, der boede i nye små optimistiske statshusmandsbrug af gule teglsten. Den unge barnløse familie, han logerede hos, var indremissionske og levede et meget nøjsomt liv. De havde ganske få køer og få tønder land, hvor kornstråene stod med mere end ti centimeters mellemrum. Det var høsttid, og kornhøsten foregik med en slåmaskine lånt af en indremissionsk nabo. Ikke engang en selvbinder var til rådighed på de kanter, men en stærk samhørighed bandt til gengæld naboer sammen. Kornet blev bundet i neg med handicraft ved fælles hjælp. Han hjalp med, for det gjorde man.

Om onsdagen holdt kvinderne bønnemøde på skift hos hinanden. Selv fik han det religiøse liv ind på livet fra morgenmaden, hvor husmanden rev et blad af kalenderblokken, vendte det og læste dagens tekst på bagsiden. Derefter foldede parret hænderne på bordkanten, mens han selv lidt forlegen skjulte sine under bordkanten, og man fremsagde en bøn: "I Jesu navn går vi til bords at spise og drikke på dit ord, dig Gud til ære os til gavn, så får vi mad i Jesu navn".

Han syntes nok, at det var et beskedent bidrag fra det høje.

Ydmygheden og gudfrygtigheden i det daglige arbejdsliv på de magre jorde stod dog i skær kontrast til stationsby ungdommens adfærd, når der var fest på kroen. Hans næste adresse var Vildbjerg Kro. Lørdag aften var der bal på kroen. Folk mødte sent op, det vil sige ved nitiden om aftenen. Dels fordi aftenmalkningen skulle overstås, hvis man var forkarl på en gård, og dels tog det lang tid at skure staldlugten og snavset af den blege hud med en neglebørste i det varme ugentlige brusebad, som man kunne få på mejeriet, hvis der ikke var bad hjemme. Mejeriets varmvandshane gav damp under tryk, der let kunne skolde en, og det fyldte rummet, som i et dampbad. Der var også dem, som måtte drikke sig mod til, inden de turde inklinere for pigerne, som allerede var kommet og sad på den ene langbænk ved væggen og talte diskret sammen. De var i blomstrede kjoler og dejligt rødkindede, dels af vejrliget og dels af generthed, når de først ankomne ungersvende så dem an.

Der var gjort forsøg på at få folk til at møde op tidligere ved at uddele præmier til de, der mødte op før kl. ni, men det var ingen succes. Det øgede heller ikke salget af sprut, at gæsterne havde medbragt depoter placeret ude i buskene.

Han selv plejede at dukke tidligt op, når der var fest, for så var der flere piger at vælge imellem, og generthed plagede ham ikke. Han havde også et par sæsoner gået til dans på Sven Aage Larsens Danseinstitut ved Nørrebro Station, men det snakkede han ikke så højt om. Det var, som om det ikke var rigtig mandigt at gå til dans, men det var heller ikke mandigt ikke at kunne danse, det var faktisk til grin. Han behøvede ikke betænkningstid, da det beskedne orkester spillede op i et. noget mere moderat tempo, end han var vant til. Han styrede hen imod en pige, der så ud til at kunne flytte benene. Der var ikke noget værre end en partner, der ikke kunne flytte benene i takt og hele tiden skulle se ned, for at se om de var der endnu. Hun var med på spøgen og var den type, som han selv, der kunne lide at danse, og det gik strygende, ikke bare et skridt til den ene side og to til den anden. Han kunne danse alle standarddansene og tilmed improvisere, hun fulgte med, var synkroniseret.

Lokalet var ved at være fyldt op, og temperaturen steg, sved perlerne kom frem på panden og ved ørerne. Det ville gøre godt med en pause. Det syntes hun også. Da orkesteret begyndte på "Lille sommerfugl", foreslog han lidt frisk luft udenfor. Han vidste godt, at man skulle som københavner i det vestjyske bevæge sig med forsigtighed. Lige så venlige og hjælpsomme jyder kunne være i det daglige, når en københavner dukkede op og spurgte om dette og hint, ligeså kampivrige kunne de være efter en del genstande, når en danseivrig blærerøv fra hovedstaden rullede sig ud på dansegulvet. Luften var elektrisk som før et tordenvejr. Det var en dårlig idé at bevæge sig udenfor og oven i købet med en lokal pige. Han gjorde det nu alligevel.

Da de kom ud, tog han en dyb indånding, som en hval, der kommer op til overfladen efter lang tids neddykning. Luften derinde havde også været tyk af røg, damp og sved. Herude var natteluftens kølig, og der var ikke bare klart vejr, der var fuldmåne. "Det er rigtig klemmepigevejr", sagde hun, og det gjorde han så. "Du er lejfig", sagde hun, men det forstod han ikke. Han ville have spurgt, da en fyr, som havde fulgt dem i mørket, tiltalte pigen. Han anede uråd, troede først han havde klaret sig fri af de, der vogtede drikkevarerne i buskene. På den anden side er en mand vel til at overkomme, hvis det går galt. Hun gik hen til fyren, og de udvekslede nogle bemærkninger. Han følte, at han måtte blande sig, som støtte for og beskyttelse af pigen, men også for sit eget selvværds skyld. Fyren gik dog, før han fik reageret, pigen kom tilbage til ham, og han spurgte hende, om hvem fyren var. "Det var min mand", svarede hun. "Er han gået efter forstærkning?" "Nej, vi er separeret, jeg har ikke mere med ham at gøre." "Nåh, men så kan vi vel tage en svingom igen." "Ja." Han tænkte, at det var bedst at gå en stor bue udenom buskene, og så boede han heldigvis ovenpå, så han skulle bare liste op ad trapperne, når ballet var forbi med eller uden ledsager.

Det var rart at mødes med kollegaerne fra tid til anden og udveksle erfaringer og underholdende oplevelser. En københavnsk kollega havde fået sig en lokal kæreste, men hun var plaget af dårlige tænder. En dag havde hun været til tandlægen i byen og kom tilbage uden en tand i munden. Hun var næppe nitten år. Det var ikke så unaturligt på de kanter, men kollegaen blev ret chokeret, og følelsesfuld for pigen dalede, og i øvrigt flyttede kollegaen videre til en ny opgave. En dag dukkede pigen op hos ham selv, fordi han stadig boede på adressen. Hun spurgte til kollegaen og fremviste et stort smil med skinnende nye tænder, der var både købt og betalt. Han havde lidt svært ved ikke at afsløre kollegaens nye adresse.

Han havde også selv erfaret manglen på lokal tandhygiejne, da han havde mødt en stuepige, og de i sommernatten udvekslede lidenskabelige kys, og hendes tænder pludselig roterede rundt i munden. Gebisset blev dog derinde, men skulle lige arrangeres på plads.

Han kom gennem denne sommer og de følgende på udkommandoen uden at blive forlovet; sikkert fremmed af de mange og ikke så langvarige ophold på forskellige adresser. Hans kortrevisionsarbejde var det primære, dertil kom den hjælp, han kunne overse at yde til de lokale landmænd, som han boede hos. Han betalte for opholdet, men ydede gerne et bidrag med at tynde roer og høste korn med traktor og selvbinder, hvis de var i bekneb for mandskab, klippede tænder med tang på nyfødte pattegrise, så de ikke bed soen i patterne, når de diede. Han havde endda givet en kalv kunstigt åndedræt med mund til mund metoden, eller skal vi sige mand til mule metoden. Kalven var ikke til at få liv i efter fødslen, og det hjalp ikke at gnide den på kroppen med halmkviste. Den kom til sidst på højkant om end vaklende. Han levede sig ind i livet på landet, og forstod, hvorfor bønder sjældent holdt ferie. Der var hele tiden noget, der skulle gøres, og man kom ikke let til det. I vinterhalvåret blev de undervist og tegnede de kort op, som de havde revideret om sommeren. Da uddannelsen var slut efter tre år, skulle han være soldat.